

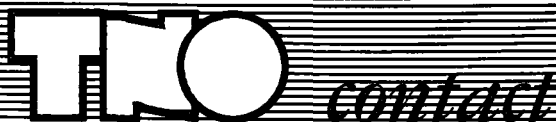
TK

CONTACT

juni 1959
no. 10 jaargang 3

personeelsorgaan

Personeelsorgaan van de Nederlandse Organisatie voor
Toegepast-Natuurwetenschappelijk Onderzoek T.N.O.
Redactieadres: Koningskade 12, (Postbus 297) Den Haag; Telefoon 776090
Verschijnt maandelijks

Redactie en vormgeving: Afdeling Publiciteit T.N.O.
Redactionele medewerkers: Drs. J. Isings, Cl. van Reenen, Ir. F. van Wijk
Puzzelredacteur: A. A. Steiner
Omslagontwerp: Mevr. G. Hoogcarspel-Benschop (V.I.)
De kopij kwam o.a. van: P. L. A. Barto, Drs. A. F. M. G. Luypen, Mej. J. Nubé
en A. A. Steiner
Druk: Semper Avanti N.V., Den Haag

UIT DE INHOUD

Bij het omslag:

*Door de duinen en het lage polder-
landschap slingerde zich de route
van de tweede gezelligheidspuzzel-
rit. Méér over deze rit vindt de
lezer elders in dit nummer.*

In memoriam Prof. Dr. A. Polman	151
Afscheid	152
De positie van de analisten	152
Vogelbescherming in theorie en praktijk	155
Willem Beukelszoon, TNO en de malse maatjes	157
TNO-torijders puzzelden zich naar de finish	160
Fotovaria	161
De 'Koningskade' een dagje uit	162
De stille verzameling	163
Puzzelhoekje	164

Kopij dient uiterlijk de 15de van iedere maand in het bezit van de redactie te zijn

In memoriam Prof. dr. A. Polman

Bij het overlijden van Professor Polman zouden er voldoende redenen zijn, zoals dat in andere gedenkschriften is geschied, een overzicht te geven van zijn levensloop en hoedanigheden.

In de meer intieme lezerskring van dit blad valt echter minder de nadruk op het verlies van de voorzitter van de Gezondheidsorganisatie TNO, dan op de lege plaats, die het heengaan van een persoonlijkheid als de zijne openlaat. Velen van ons hebben het voorrecht gehad in meer of minder nauwe samenwerking met hem in aanraking te mogen komen. Ieder voor zich bewaart daaraan vele goede herinneringen.

Uit contacten tijdens vergaderingen, besprekingen en andere ontmoetingen groeiden niet

alleen bewondering voor zijn kennis en zijn brede blik, maar door zijn wijze van omgaan met mensen, eveneens gevoelens van grote waardering, achting en genegenheid. Een getuigenis daarvan was de aanwezigheid bij de crematie van een grote schare familieleden, vrienden en belangstellenden, vertegenwoordigers van de verschillende levensfasen en werkkringen. Zij waren gekomen, omdat zij behoefte gevoelden op deze wijze afscheid te nemen en tevens tot uitdrukking te brengen, hoe zij met de naaste verwanten medeleefden.

De herinnering aan en het voorbeeld van zijn werkkraft, evenwichtigheid, oprechtheid, eenvoud en beminnelijkheid moge ons een leidraad voor de toekomst zijn.

Afscheid

Telkenmale, wanneer ik de laatste dagen het gebouw van TNO binnenga, moet ik denken aan dat Franse gezegde: 'Partir c'est mourir un peu' en ik besef dan, dat afscheid nemen inderdaad soms moeilijker is dan men zich voorstelt. Immers, ruim twee en een half jaar heb ik met veel voldoening aan de samenstelling van ons personeelsorgaan 'TNO-Contact' mogen werken en als ik thans het besluit heb genomen, dit werk aan anderen over te laten, dan kan ik U de verzekering geven dat dit een moeilijk besluit was. De bestending ervan lag alleen en uitsluitend in mijn verantwoordelijkheid ten opzichte van degenen, die hun toekomst met de mijne verbonden hebben. Maar al te goed herinner ik mij de woorden van het bestuur bij de aanvang van mijn werkzaamheden bij TNO: 'Het is geen gemakkelijke taak die U wacht'. Nu, vandaag meen ik te mogen zeggen dat het geen moeilijke taak is geweest, gesteund als ik mij wist door uw aller medewerking; dit te mogen constateren vervult mij met vreugde en dankbaarheid. Dat het personeelsblad van onze organisatie een waardige plaats inneemt tussen andere gelijksoortige bladen is allereerst uw werk geweest, dikwijls met moeite en inspanning uwerzijds bereikt. Ik prijs mij gelukkig er aan mee te hebben mogen werken en ik ben blij met al de

vrienden die ik mij gedurende mijn tijd bij TNO heb mogen verwerven.

Tot slot mag ik de wens uitspreken, dat mijn opvolger hetzelfde vertrouwen en dezelfde medewerking van U allen mag ontvangen, zodat opnieuw de schakel wordt gevormd van het contact dat 'TNO-Contact' beoogt te zijn.

G. F. A. DRIESSEN

Bij dit afscheid past in de eerste plaats een woord van hartelijke dank aan de heer Driessen voor de opgewekte ijver, waarmee hij zich deze jaren heeft gegeven aan de (inderdaad niet gemakkelijke) taak, voor TNO een personeelsblad op te zetten en de eerste tijd te leiden.

Onze beste wensen vergezellen hem op het nieuwe pad, dat hij thans is ingeslagen!

Het blad gaat verder. *Voorlopig* heeft de *Afdeling Publiciteit (collectief)* de werkzaamheden van de redacteur overgenomen. Wij hopen binnen afzienbare tijd een medewerker aan de lezers voor te stellen, die meer in het bijzonder met de redactie zal worden belast.

TH. J. VAN KASTEEL
F. W. B. ENGLER
S. H. ELLENS

DR. D. A. A. MOSSEL

over studie als middel tot verbetering van de positie van analisten

GELEIDE STUDIE NOODZAKELIJK -

BIJ VOORKEUR TAAK VOOR HET HOGER ONDERWIJS

De heren Compaan en Van Bloois verlangen terecht (TNO-Contact 3 (1959) 140-141) dat er een concreet plan wordt opgesteld voor de mogelijkheden tot verbetering van de maatschappelijke positie van hem en haar, die - tot Prof. van der Kerk definitief een knuppel in het Nederlandse hoenderhok wierp (TNO-Contact 3 (1959) 103-105) - onvoldoende ge-

differentieerd werden aangeduid als analist. Elk plan dat recht van slagen wil hebben, dient te berusten op een leidende gedachte, die vervolgens wordt geconcretiseerd in een eerste conceptprogramma. De leidende gedachte over dit probleem werd door Prof. van der Kerk, en aanvullend nog door Prof. Dresden (TNO-Contact 3 (1959) 141), vast-

gelegd. Van den beginne aan is daarbij duidelijk gesteld, dat er twee kanten aan dit probleem zijn, t.w. (i) de *sociale* zijde, d.w.z. de erkenning van reeds korter of langer geleverde prestaties, c.q. beklede posities, door officiële toekenning van een passende functie en/of rang; (ii) het *educatieve* aspect, t.w. het bieden van een kans tot wetenschappelijke ontplooiing aan analisten, en alle andere middelbare krachten, die zulks wensen en daarvoor geschikt bevonden worden.

In vele gevallen zal dus een verbetering van de positie van bekwaame analisten en andere wetenschappelijke medewerkers van middelbaar niveau een verdere vorming inhouden, uiteraard onder voortzetting van vrijwel de volledige, normale dagtaak. Wellicht mag steller dezès, op grond van enige bemoeiing met verwante opleidingen in ons eigen land en ervaringen met een vrijwel identieke vorming in Engeland en de Verenigde Staten, een enkele aanbeveling doen ten aanzien van een beginselprogramma voor de oplossing van dit gedeelte van het aan de orde zijnde vraagstuk *).

1. Een objectieve en effectieve weg tot verbetering van de positie van analisten-wetenschappelijke medewerkers via voortgezette vorming kan gevonden worden in een goed geleide studie, die afgesloten wordt door het afleggen van een proeve van bekwaamheid op het niveau van een middelbare acte of een baccalaureaatsdiploma.

De daarvoor vereiste vorming kan in beginsel zeer wel worden gegeven in wis- en natuurkundige en enkele technische vakken, doch niet of zeer veel moeilijker in medische studierichtingen.

2. Het verdient uiteraard aanbeveling, dat voor de opleiding zelf en voor het beoordelen van het rendement daarvan, indien enigszins mogelijk, wetenschappelijke onderzoekers zullen worden aangetrokken, die reeds enige tijd een onderwijstaak op het bedoelde niveau hebben vervuld. Met name lijkt het minder aanbevelenswaardig, daartoe academici uit onze eigen gelederen vrij te

maken. Deze laatste zijn nl. als regel reeds meer dan volledig bezet met het op-peilhouden van het service- en speurwerk, dat tot de primaire taak van TNO behoort.

3. De voorkeur gaat in dit kader dus duidelijk uit naar de centra van hoger onderwijs, omdat deze zowel personeel als materieel voor dit doel het beste zijn uitgerust. Bovendien zou, wanneer het H.O. de verantwoordelijkheid voor dergelijke opleidingen zou willen aanvaarden, de zo noodzakelijke academische wijze van studeren, d.i. een studie gericht op vorming van zelfstandig denkende en werkende onderzoekers, verzekerd zijn. Tenslotte zal men in de kringen van het H.O., gezien de daar levende gedachte op verwant terrein (F. M. Baron van Asbeck, Universiteit en Hogeschool 5 (1959) 149-162) waarschijnlijk ook wel bereid gevonden worden naast de vereiste wetenschappelijke vorming de beslist even onmisbare groei in eruditie na te streven.

Ook in geografisch opzicht zijn bij een dergelijke opleiding aan een inrichting van H.O. weinig moeilijkheden te vrezen, omdat de meeste TNO-instituten toch reeds zijn gevestigd in - of betrekkelijk dicht bij - steden, waar zich ook een Universiteit of Hogeschool bevindt.

4. De opleiding zou, zoals in de aanhef reeds werd gesteld, uiteraard op part-time basis dienen plaats te vinden. Gedacht kan worden aan enkele wekelijkse avondcursussen en practica van ca. 16.30-21.00 uur, vermeerderd met een dagcursus inclusief practicum op zaterdag. Deze laatste dient uiteraard te worden aangepast aan de thans of in de toekomst vigerende werktijdregeling.

Mag een dergelijke 'avond-universitaire' vorming voor Nederland een novum zijn, in Engeland en de Verenigde Staten zijn dergelijke opleidingen reeds tientallen jaren ingeburgerd. De ervaring aldaar leert, dat op deze wijze uitstekende onderzoekers kunnen worden gevormd, terwijl de primaire taak van de betreffende inrichtingen van Hoger Onderwijs geenszins doorkruist wordt, omdat de studenten op deze uren niet of nauwelijks experimenteel aan de slag zijn.

Overigens wordt men hierbij ook in Nederland niet met een *wezenlijke precedent* geconfronteerd: reeds enkele jaren worden bijv. door de Gemeente-universiteit van Amsterdam avondcursussen, opleidende voor de m.o.-

*) Schrijver wenst op deze plaats nogmaals zijn erkenning uit te spreken voor de waardevolle gedachtenwisseling, welke hij over dit onderwerp heeft mogen hebben met collega's in TNO-verband en met enkele geïnteresseerden uit de kringen van het Hoger Onderwijs.

akte Wis- en Natuurkunde gegeven (Chem. Weekbl. 54 (1958) B152-B153), terwijl enkele hoogleraren aan de Rijksuniversiteit te Utrecht sedert korte tijd medewerken aan een part-time m.o.-opleiding in de levensmiddelleer voor leraressen aan huishoudscholen.

5. De keuze van de studierichtingen zal, tot het tegendeel duidelijk is gebleken uit aanmelding van voldoende kandidaten, wel enige beperkingen vereisen. Wellicht kan begonnen worden met een opleiding in enkele klassieke en moderne hoofdrichtingen der natuurwetenschappen, zoals wiskunde & statistiek, algemene fysica, kernfysica, elektronica & fysica der vaste stof, fysische chemie, analytische chemie, organische chemie en biochemie. Zelfs waar een groot aantal studerenden dit niet direct essentieel maakt, zal toch zo veel mogelijk een integratie van de hier bedoelde vorming in reeds bestaande of voorgenomen academische opleidingen dienen te worden nagestreefd, om de inrichtingen van h.o. niet onnodig te belasten.

In hoeverre naast een vorming in mathematische, fysische en chemische richtingen ook nog behoefte zal bestaan aan een opleiding in biologische vakken, valt nog niet te overzien, doch voor een vorming in technische biologie naar Delfts model zal hoogstwaarschijnlijk wel belangstelling kunnen worden verwacht.

6. Men dient de studerenden stellig dezelfde examenfaciliteiten te verlenen als de 'dagstudent', d.w.z. de studie in elk bepaald onderdeel worde met een *tentamen* afgesloten. Hierdoor vervalt de zo onmatig zware en volstrekt onnutte belasting van de kandidaat met een examen, gelijktijdig in ca. 5 verschillende hoofdvakken, zoals dat totnutoe bij vrijwel alle buitenuniversitaire examens gebruikelijk is.

7. Het is weliswaar voor de aard van de opleiding beslissend, maar voorlopig m.i. toch prematuur nu reeds te willen vastleggen of er voor de eenmaal gediplomeerde nog een hogerop zal gaan bestaan, m.a.w. of het karakter van de opleiding naast 'verder vormend' ook nog dusdanig 'voorbereidend' zal zijn, dat voor de meest begaafden later de weg naar een doctoraal of ingenieursexamen open kan worden gesteld.

Wel mag daarentegen reeds nu uitgesproken worden, dat daartegen zeker geen principiële bezwaren bestaan. Integendeel: een echte

emancipatie van onze daarvoor geschikte wetenschappelijke medewerkers mag niet a priori worden gelimiteerd door een diploma met eindrang.

Anderzijds mag men echter de ogen niet sluiten voor het feit, dat de bedoelde verdere vorming beslist wel een volledige dagopleiding vereist. Hiervoor zijn in ons land echter de sociale mogelijkheden nog lang niet zo groot als met name in de Verenigde Staten. Daartegenover staat, dat naar een oud-Nederlandse wijsheid, wat thans niet is, in de toekomst altijd komen kan.

8. Deze problematiek van de verbetering der maatschappelijke positie van bepaalde groepen analisten, o.a. door verdere vorming, is ongetwijfeld voor het eerst duidelijk in TNO-verband aan de orde gesteld. Toch verzet zich er natuurlijk niets tegen om verwante instituten en bevriende industriële laboratoria van den beginne af de gelegenheid te geven bij TNO in te haken, als zij daaraan de behoefte gevoelen. Dat laatste lijkt wel waarschijnlijk op grond van wat men bij gemeenschappelijk ondernomen onderzoek, c.q. consulten, wel eens verneemt en wat o.a. ook openbaar te beluisteren viel op een panelavond, die de Haarlemsche Chemische Kring enkele jaren geleden over voortgezette analistenopleiding belegde.

Een deelneming van analisten en andere middelbare krachten werkzaam buiten TNO-verband aan dergelijke opleidingen, zal zelfs nagestreefd moeten worden in die centra of voor die studierichtingen, welke voorlopig of in het algemeen door TNO-werkers onvoldoende worden bezet om de in het voorgaande geschetste inspanning van de zijde van het Hoger Onderwijs te kunnen rechtvaardigen.

Wat beogen nu deze acht punten?

Niets meer dan een conceptprogramma te zijn, gegeven om gekritiseerd te worden. Of, wanneer men het meer in diplomatieke taal wil stellen: alle deskundigen binnen- en vooral ook buiten - TNO worden hartelijk uitgenodigd op deze gedachten constructief commentaar te leveren.

Du choc des opinions jaillit la vérité: laat ons hopen dat uit een dergelijke gedachtenwisseling spoedig een plan zal voortkomen waarachter het Dagelijks Bestuur van de Centrale Organisatie TNO zich in beginsel zal kunnen stellen.

VOGELBESCHERMING

in theorie en praktijk

Tijdens de strenge vorstperiode in februari 1956 was een stijgende belangstelling te constateren ten aanzien van de vogels en de vogelvoeding in het bijzonder.

Het was hierbij dat de organisaties op het gebied van dierenbescherming en vogelbescherming zeer nauw samenwerkten.

Al jarenlang kan men lezen dat Dierenbescherming op een wet aandringt, waarin daadwerkelijk bescherming geboden wordt aan de viervoeters.

Reeds sedert 1912 echter bestaat er al een speciale Vogelwet, die in 1936 werd vervangen door de 'Vogelwet 1936'.

Alle in Europa in het wild voorkomende vogels, ook al broeden zij buiten Europa, worden bij genoemde wet tot beschermde vogels verklaard, behoudens enkele in de wet genoemde uitzonderingen die door de Jachtwet een zekere bescherming genieten.

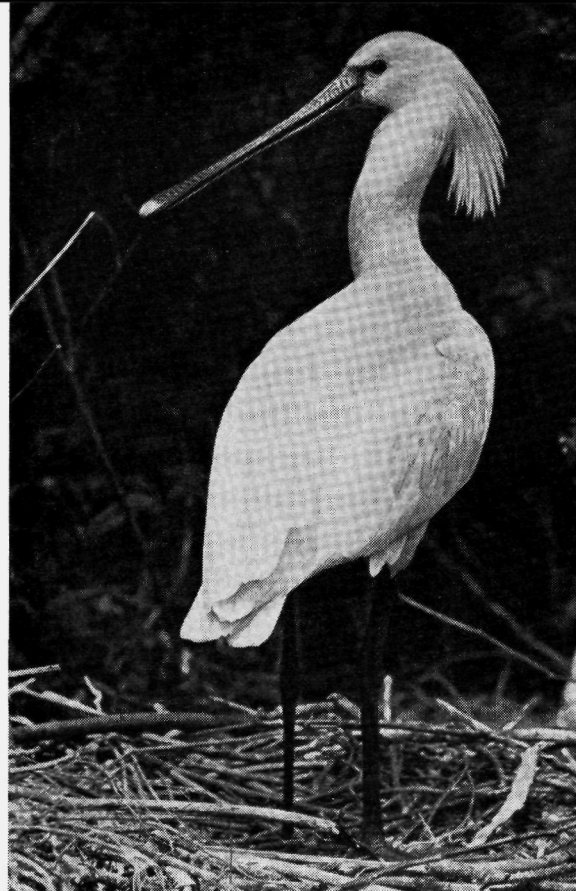
Een gedifferentieerd vergunningstelsel heeft tot doel te zorgen, dat de bescherming van vogelsorten niet tot een plaag voor de landbouw, boomgaarden, visserij e.d. kan worden.

Het toezicht op de nakoming van de voorschriften ligt in handen van de ambtenaren van Rijks- en Gemeentepolitie, ambtenaren van de dienst van Invoerrecht en Accijnzen en van opsporingsambtenaren volgens artikel 30 der Vogelwet 1936 en § 3 van de Vogelbeschikking 1937 (controle), genaamd Controleur-Vogelwet 1936 (C.V.).

C. V. wordt men na een hiertoe door het Ministerie van O.K. en W. afgenomen examen, waarbij de kandidaten getest worden op wet- en vogelkennis; tevens moet men naar behoren een proces-verbaal kunnen opmaken. Na afgelegde ambtseed, wordt de C. V. aangesteld als onbezoldigd opsporingsambtenaar t.a.v. de Vogelwet.

De *Vogelwet 1936* somt letterlijk alle overtredingen en vergrijpen op die tegen de vogels en hun nesten mogelijk zijn en beschermt op deze wijze elk individu.

De *vogelbescherming* heeft echter een ruimer werkteurterrein omdat niet alleen het behoud van het individu maar juist van de soort het hoofddoel is. De natuur is één groot complex van samengestelde factoren die niet te scheiden zijn. Wanneer b.v. oude bomen worden opgeruimd, verdwijnen ook de spechten en de uilen bij gebrek aan nestgelegenheid; wordt weiland gecultiveerd, dan komen daar de tureluur, kemphaan en kievit niet meer broeden. Bij inpoldering van schorren en slikken gaan vele

broed- en trekvogels hun voedselgebied missen, wat weer tot gevolg heeft dat de vogels weggaan en niet meer terug keren, terwijl de trekvogels een andere route zullen moeten gaan nemen.

Het behoud van de belangrijke broed- en voedselgebieden is daardoor één van de hoofdpunten op het programma van de Vogelbescherming.

Uit dien hoofde heeft dan ook naast de Natuurbeschermende organisaties, de Vogelbescherming met leedwezen de toekomstige verdwijning van het natuurreservaat 'De Beer' moeten accepteren. De eisen van de industrie in het verband van de Europese samenwerking en de ontwikkeling van Europoort luidden de ondergang van dit onvervangbare gebied in.

Vallen gaandeweg grotere natuurreservaten in de onmiddellijke nabijheid van grote bevolkingscentra weg, dan zullen wij, of liever gezegd de vogels, worden aangewezen op recreatiegebieden in parken bij de steden. In deze gevallen kan een bewaking in het voorjaar veel nut hebben.

Weinig wandelaars beseffen dat b.v. loslopende honden tussen 15 april en 1 juli enorme schade aanrichten aan de nesten van de grondbroeders en er broeden meer vogels op of vlak boven de grond dan men vermoedt.

Een vriendelijk verzoek de hond aan de lijn te houden en een enkel woord ter verduidelijking kan dan vaak wonderen doen en hierbij komen wij dan aan de praktische werkzaamheden van de Vogelbescherming.

Nederland telt verschillende verenigingen op dit gebied. Met het gevaar niet volledig te zijn volgen hier de namen en adressen:

Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels,

Secr. K. Zweeres Reguliersgracht 9, Amsterdam;

Vogelbeschermingswacht 'Zaanstreek',

Secr. C. Teer, W. van Saendenstraat 9,

Krommenie;

Vogelbeschermingswacht 'Zuid-West Veluwe',

Secr. J. Dekker, Prins Bernhardlaan 2, Ede;

Vogelwacht Oost-Zeeuws-Vlaanderen,

Secr. G. Sponselee, Jacob Catsstraat 23, Terneuzen;

Vogelwacht 'Schouwen en Duiveland',

Secr. N. H. Lysen, Lageweg A 9, Burgh (Zeeland);

Bond van Friese Vogelwachten,

Secr. Plaatselijke secretariaten;

Ver. voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken',

Secr. P. Meijburg, Marconistraat 55, Den Haag;

Vogelwacht 'Utrecht',

Secr. A. J. H. Baron van Lynden, Blauwkapelseweg 17, De Bilt (U).

Deze veelheid van organisaties is niet het gevolg van de typisch Nederlandse gewoonte met één vereniging geen genoegen te nemen.

Het is voor de Nederlandse Vereniging te Amsterdam echter ten ene male onmogelijk in geheel Nederland bezoldigde wakers aan te stellen en voldoende op de hoogte te zijn van plaatselijke

of regionale moeilijkheden en mogelijkheden.

De regionale verenigingen verrichten zeer belangrijk werk en vele van hun leden doen dan ook vrijwillig dienst en stellen hiervoor veel, zo niet al hun vrije tijd beschikbaar.

Hoe veelomvattend het werk van deze verenigingen is, kan geïllustreerd worden door eens nader in te gaan op de activiteiten van één dezer organisaties en wel de Vereniging voor Vogelbescherming 's-Gravenhage en Omstreken. Deze laat duingebieden in Katwijk, Wassenaar en Kijkduin bewaken, zomede parken in Wassenaar, Leidschendam, Rijswijk en natuurlijk in Den Haag.

Een hiertoe ingestelde Vrijwillige Vogelbeschermingswacht staat van begin april af klaar de wachtdiensten volgens een speciaal hiervoor samengesteld rooster te verrichten.

Mannelijke leden, die daartoe geschikt zijn, kunnen zich hiervoor beschikbaar stellen mits ten minste 18 jaar oud.

Er wordt gewaakt van 1 uur voor zonsopgang af, terwijl 's avonds de zon 1 uur onder moet zijn voor men huiswaarts keert.

De vereniging beheert verder een zilvermeeuwenkolonie in de Wassenaarse duinen en twee vogeltuinen in Den Haag.

Een uitgebreide bibliotheek staat de leden ter beschikking, terwijl des winters lezingen en cursussen worden gehouden om de vogelkennis te vergroten.

Het geleerde kunnen de leden testen tijdens de $\pm$ 40 excursies die ieder jaar, zowel 's zomers als gedurende de winter, worden gehouden.

Speciaal in de winter, maar ook in de andere seizoenen, worden verzwakte of gewonde vogels verzorgd in het Vogelasyll van de vereniging.

Gedurende de herfst en de winter worden de honderden genummerde vogelnestkasten die de vereniging in alle parken en bossen heeft opgehangen, gecontroleerd en schoongemaakt. Waar dit nodig blijkt worden reparaties verricht en bij totale vernieling wordt voor vervanging zorg gedragen. In een nauwkeurige administratie is na te slaan, waar precies ieder kastje hangt. De zo verzamelde gegevens kunnen wetenschappelijke waarde hebben.

Komt er een vorstperiode dan worden behalve de Vogelwachters ook andere leden ingeschakeld om zo goed mogelijk gespreid de voeding te doen plaats vinden.

Onbekendheid met dit werk is er oorzaak van dat nog veel personen, die er mee sympathiseren en er zelfs aan mee zouden willen werken, ongeorganiseerd blijven.

Op de hiervoor genoemde adressen verstrekt men met vreugde alle verdere inlichtingen, die een actieve vogelbescherming van U kunnen maken.

P. L. A. BARTO

WILLEM BEUKELSZOON - TNO

en de malse maatjes

De opening van het 'jachtseizoen' op de Hollandse Nieuwe geeft in onze vissershavens ieder jaar weer een hele bedrijvigheid en trekt op Vlaggetjesdag en Buisjesdag een stroom van belangstellenden uit de wijde omtrek, die steeds opnieuw geboeid worden door de aanblik van de keurig geschilderde en vrolijk bevlagde schepen, gereed om de haringsscholen te belagen die zich - als het goed is - in het noordwesten van de Noordzee verzameld hebben, om zich te goed te doen aan de enorme hoeveelheden dierlijk plankton die daar in de voorzomer gewoonlijk aanwezig zijn.

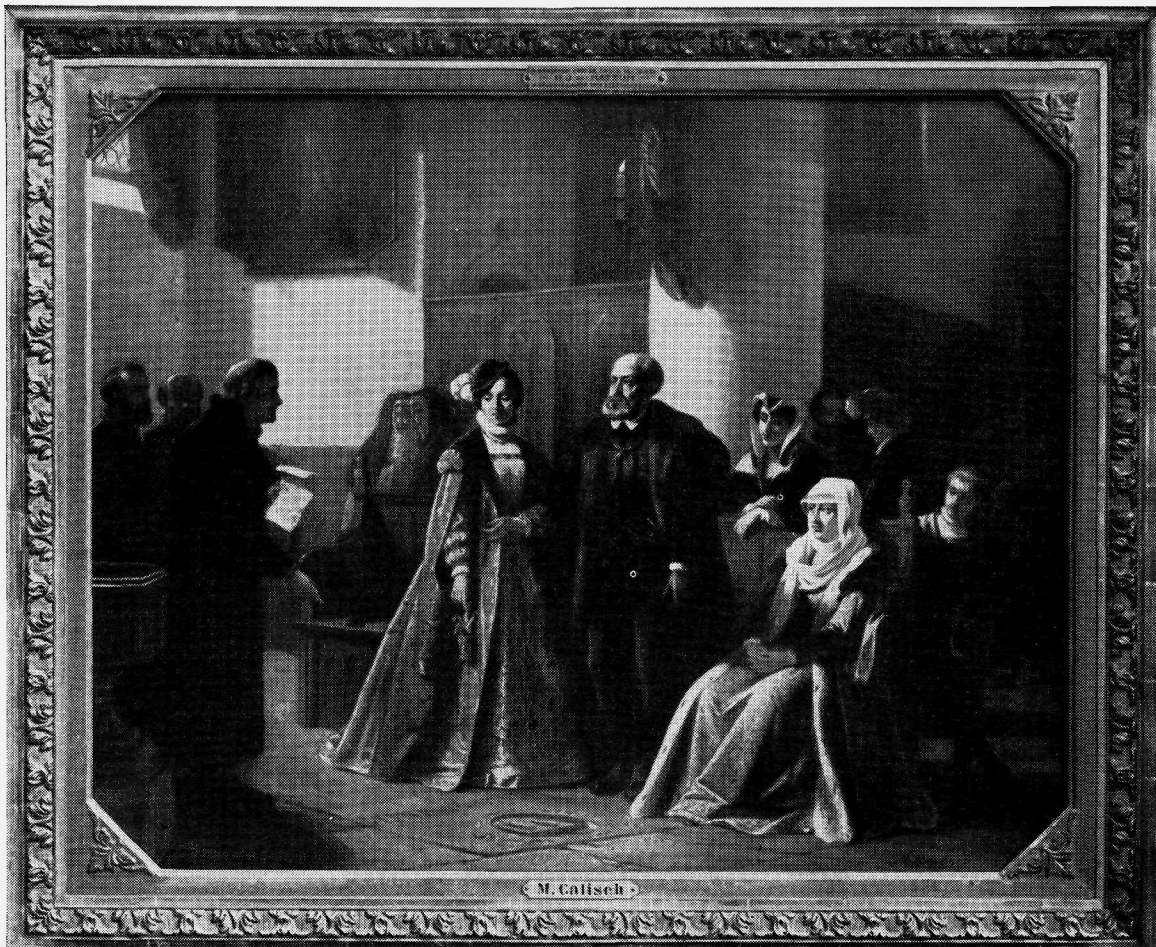
De georganiseerde handel en de instanties die met de voorlichting en de propaganda betreffende visverbruik belast zijn, nemen uiteraard de gelegenheid te baat om ook het thuisblijvend deel van het publiek door middel van pers en radio met deze bedrijvigheid mee te laten leven en zodoende de markt rijp te maken voor een gretige afname van de malse maatjes. Hierdoor zullen dan ook niet alleen de medewerkers van het hoofdkantoor in Den Haag, die aan boord van een logger de vlootrevue op de Scheveningse rede op Vlaggetjesdag meemaakten, maar ook de andere TNO-ers, wel het een en ander vernomen hebben omtrent de haringvisserij en de oorsprong van de bovengenoemde festiviteiten die vroeger uitsluitend van lokale betekenis waren, toen de bemanning voor het uitvaren familie en kennissen het opgekalefaterde schip liet zien, waar op het dek onder een zonnentent de reder met zijn magen en vrienden genietend van een oud-vaderlands drankje de pantoffelparade placht af te nemen.

De meest besproken man bij deze jaarlijks terugkerende feestelijke voorbereiding van de teelt en tijdens de al even traditionele haringrace (die veel meer dan op propagandistische waarde, op het keiharde gewin, verbonden aan de introductie van de primeur berust), is de vermaarde legendarische Willem Beukelszoon van Biervliet, van wie wij allen in onze prille jeugd leerden dat hij de fameuze techniek van het haringkaken uitvond, welk geschiedkundig feit doordat men het ons voldoende dikwijls op liet dreunen wel in ons aller herinnering is blijven hangen, doch dat doordat de betekenis ervan voor onze historie òfwel niet genoegzaam duidelijk gemaakt werd òfwel doordat deze toelichting in de loop der jaren vervaagd is, door velen uitsluitend nog gememoreerd wordt als schertsjaartal om een betoog over de noodzakelijkheid van onderwijsvernieuwing te staven. Historici hebben het bestaan van Willem Beukels-

zoon betwijfeld en dit zelfs openlijk en serieus uitgesproken toen enkele jaren geleden in de Haagse gemeenteraad een voorstel tot het verlenen van financiële steun aan de oprichting van een standbeeld voor Willem besproken werd. Natuurlijk heeft Willem bestaan, maar het is onzeker of zijn vader Beukel heette. Maar wat maakt dat uit? Willem was het die het eerst het mes in de haring zette en daarom komt hem het standbeeld in Biervliet toe. Misschien ook heeft Willem het niet alleen gedaan, maar moeten we de uitvinding van het kaken zien als een ontwikkeling waar velen gedurende een zeker tijdsverloop bij betrokken zijn geweest; maar ook dat behoeft onze waardering voor deze grote landgenoot niet in ongunstige zin te beïnvloeden. Hoe menig gedecoreerd man wimpelt nog heden ten dage de hem toebedachte eer niet gedeeltelijk af naar zijn medewerkers? Neen, voor ons kan er geen twijfel bestaan of het Biervlietse monument komt Willem Beukelszoon dubbel en dwars toe!

Wanneer de lezer op dit punt gekomen nog eens even naar de titel van deze bijdrage kijkt, denkt hij misschien dat een of andere TNO-er ook aanspraak op een steen van het standbeeld in Biervliet meent te mogen maken. Het volgende deel van dit artikel zal hem echter in dit opzicht al naar gelang hij een min of meer fanatiek employé is, gerust- of teleurstellen. De reden dat in dit kopje de letters TNO tussen Willem Beukelszoon en de malse maatjes, waartussen zulk een intieme relatie bestaat, ingewrongen zijn, komt doordat het kaken een bewerking van vis is en als zodanig de belangstelling van het Instituut voor Visserijprodukten TNO geniet. De octrooiaanvraag van Willem Beukelszoon zal indertijd ongeveer als volgt geluid hebben:

Sedert de uitvinding van het haringvat is het mogelijk geworden haring met droog zout vermengd zodanig te bewaren dat de haring geheel omspoeld en bedekt wordt door de pekels die zich vormt doordat het vocht dat van nature in de haring aanwezig is, op eigenaardige wijze door het zout naar buiten getrokken wordt. Anderzijds vertoont het opgeloste zout de onverklaarbare eigenschap het inwendige van het haringlichaam te willen verkennen. De ervaring leert dat op deze wijze gepekeld haring waar het zout in doorgedrongen is, veel minder snel bederft dan niet gezouten haring en dan haring die weliswaar met zout vermengd doch niet in vaten gepakt is.

Een schilderij van het gedenkraam in de kerk te Biervliet: Keizer Karel V bezoekt met zijn twee zusters het graf van Willem Beukelszoon

Volgens de uitvinding wordt nu met behulp van een daartoe geëigend mesje de borst- en buikholte van de haring geopend en hieruit worden de kieuwbogen, het hart, de lever, de galblaas en de maag verwijderd. Door deze behandeling bloedt de vers gevangen haring vlug leeg, waardoor in contact met zout zeer snel pekkel gevormd wordt, welke door de bij het kaken gemaakte opening gemakkelijk in de lichaamsholte kan lopen. Proefnemingen gedurende het laatste haringseizoen in de gehele Noordzee ondernomen hebben aangevend dat op deze wijze behandelde haring, in het bijzonder bij warm weer, aanzienlijk houdbaarder is dan de niet aldus behandelde.

Door deze langere houdbaarheid zullen de vissers die van deze uitvinding gebruik maken, veel langer op zee kunnen blijven dan hun concurrenten en zal het door hen aangevoerde produkt gretig aftrek vinden, zowel op de thuismarkt als in andere landen. Dit zal weer aanleiding worden tot een levendig handelsverkeer, zowel ter zee als op

de binnenwateren, voor wat de overzeese handel betreft nog begunstigd door de omstandigheid dat de vissersvaartuigen die nu lange en verre reizen kunnen gaan maken zodoende een uitmuntende leerschool zullen zijn voor de bemanning van de koopvaardijvloot.

Hoewel het bederf van haring een geheel onopgehelderde aangelegenheid is, maakt aanvrager zich als goed Middeleeuwer niet al te druk over deze duistere punten, doch verzoekt eerbiedig hem patent te verlenen op de zo juist beschreven bewerking van haring, welke in de geschiedenis bekend zal worden als 'kaken'.

N.B. Door de maagaanhangsels van de haring, door ons 'rezel' genoemd, in de vis achter te laten, verkrijgt de gekaakte haring een karakteristieke smaak, geur en consistentie bij bewaring. Het oorzakelijk verband tussen de ontwikkeling van deze organoleptische eigenschappen en de aanwezigheid van de rezels ontgaat aanvrager ten enen male, doch het bestaan ervan is evident. Aanvrager ver-

zoekt echter dringend bij de openbaarmaking van deze octrooiaanvraag niet op deze finesse te wijzen, ten einde de verkregen voorsprong op de concurrentie niet te verliezen. Om de aanspraken op prioriteit ook op dit punt vast te leggen, is met de gemeente De Rijk in Noord-Holland overeengekomen dat bij de eerstvolgende verandering van het gemeentewapen, hierin twee gekaakte haringen zullen worden opgenomen waarbij de rezels duidelijk zichtbaar met het lichaam verbonden uit de kaakopening zullen hangen.

Bij een systematisch onderzoek naar de invloed van zoutgehalte en bewaartemperatuur op het bederf van gezouten maatjesharing, dat aan het Instituut voor Visserijprodukten TNO enige jaren geleden ingesteld werd, bleek de ongewenste ver-

andering bederf niet geheel te scheiden van de gewenste veranderingen, die 'rijping' genoemd worden. Dit werd aanleiding tot een vrij uitgebreide serie proeven omtrent de invloed van het kaken op de rijping van de gezouten maatjes. De eiwitsplitsende enzymen uit de door de uitvinder van het haringkaken en zijn nazaten 'rezels' genoemde maagaanhangsels blijken onmisbaar te zijn voor de ontwikkeling van het karakteristieke haringaroma. Door de kaakmanipulatie te wijzigen kan men de rijping vrij ingrijpend beïnvloeden, maar de wijze van kaken zoals die in de octrooiaanvraag van Willem Beukelszoon beschreven wordt, leidt nog steeds tot het beste produkt.

Voor ons dus echt geen enkele steen van het monument van de grote Willem.

LU.

En nu . . . .

'Er komen een paar kaarten beschikbaar voor deelname aan de vlootparade op vlaggetjesdag'. Een mare, die voor de liefhebber van zee en avontuur voldoende is om het hart sneller te doen kloppen. Als het de andere deelnemers aan deze unieke gebeurtenis net zo is gegaan als mij, heeft dat hart niet voor niets geklopt: we hebben ons volle pond gekregen!

De sfeer, die op vlaggetjesdag in en om de haven van Scheveningen hangt, is nauwelijks in woorden te vangen. Men moet het zeer eigen aroma van de honderd en één havengeurtjes zelf geroken hebben, de zeldzaam vrolijke vertoning van de zij aan zij gelegen gepaviseerde schepen zelf hebben gezien om te ervaren, hoe aardig vlaggetjesdag is. Op de boulevard en rond de haven staan duizenden toeschouwers en wij - gelukkige kaartenbezitters - klimmen trots aan boord van het ons toegewezen schip. Dan maakt de eerste logger zich los van het naastbijgelegen schip, het tweede, derde, vierde. We liggen in de buitenhaven. Tussen de havenmuren de wijde horizon. Er is niet veel meer voor nodig ons midden op de oceaan te wanen. Liever kijk ik niet naar de kust: dat is veel te dichtbij en herinnert ons teveel aan de vaste wal. Nu willen we varensgezel met de zeelui mee zijn, stoer zetten we ons schrap. De weersomstandigheden zijn ideaal: grauwe wolken hangen laag boven de golven, de felle noordenwind bakt schuimige koppen op de zee. Als we tegenwinds varen, duikt het schip nu en dan diep de golven in, bijna tot op de bodem van de zee. Dan weer stijgen we de hemel in, zo ver, tot bijna aan het blauw, dat achter de wolken is. Ons schip glijdt

naar stuurboord, naar bakboord, omhoog, omhoog, opspattend water doorweekt onze zuidwester en oliejas. Jongens! dat leveren we hem toch maar weer fijn! Laat het maar stormen en tekeer gaan, we zullen die lui van de wal wel eens tonen, dat we niet bang zijn. We zullen ze weldra onze eerste vangst voorzetten en als die wallieden straks heel rustig hun harinkje opeten, éénmaal door de uien gehaald, dan hebben wij die toch maar eventjes dapper gevangen, trots weer en wind!

'Juffrouw, mag ik uw kaart?' Verbaasd kijk ik op. Kaart? Heeft een visser een kaart nodig? Dan zie ik mijn medepassagiers en kijk beschaamd opzij. Daar is het Kurhaus, het Grand Hotel, de lichtjes op de boulevard. En ik zucht. Weg avontuur, weg de rol van stoere visser.

Na een uur staan we enigszins wiebelend op de benen weer aan de wal en zijn we weer de passagiers, die dit festijn mochten meemaken. Ik heb er maar één uitdrukking voor: het was machtig. Waarschijnlijk zullen de Scheveningse vissersvrouwen dit niet begrijpen. Voor hen is het allesbehalve 'machtig', elk seizoen in angst te moeten zitten over 't lot van hun verwanten op zee, bij elke storm gespannen naar de berichten te luisteren of er ook onheil op zee is gebeurd.

Want één ding heb ik nu heel goed begrepen: als wij straks de nieuwe haring weer door de uien en het keelgaat laten glijden, hebben werkelijk stoere mannen een allesbehalve gemakkelijke taak gehad, dit voedsel te bemachtigen. Hebben vele achtergeblevenen aan de wal hun gemoedsrust geofferd. Daar mogen wij straks wel eens aan denken, als de nieuwe haring er weer is. J. N.

TNO-torijders puzzelden zich naar de finish

De TNO-puzzelrit is voor de tweede maal verreden. Waren er in 1958 slechts 33 inschrijvers, ditmaal moesten velen reeds weken van tevoren worden teleurgesteld, omdat het maximum toegestane aantal van 50 was bereikt.

De deelnemers reden op zaterdagmiddag 9 mei bij stralend weer vanaf twee uur weg van Houtrust met niet anders dan een gestencild blaadje en een paar foto's, met behulp waarvan zij een bepaalde route moesten vinden en daarbij nog met een gemiddelde snelheid rijden van 30 km per uur. De tocht ging via de Landscheidingsweg en Wassenaar naar het Wassenaarse Slag. Voor hen, die hier de weg kennen, was dit vrij lastig. Velen reden nl. het Wassenaarse Slag niet op, omdat zij wisten, dat deze weg dood loopt. Dat bleek echter nergens uit, dus men moest er wel degelijk naar toe. Hier stond mevrouw Van der Wielen om de tijd op de controlekaarten in te vullen. Verder ging het via Rijksdorp (bij 'het ooievaarsnest' omhoog!), de Maaldrift en de Papelaan naar Voorshoten. Vervolgens langs Leiden naar Zoeterwoude, waar men over een vrij lang traject moest zoeken naar 'Veldzicht'. Daar was weer een valletje. De heer B. J. van der Kaay ving de 'goede' rijders op en mejuffrouw A. M. Rijnbeek tekende aan wie bij 'Veldzicht' verkeerd ging. Dan zoeken naar 'Anno Domini'. Zoiets staat normaliter op een huis, maar hier op een brug. Dit was volgens de letter van het reglement niet geheel juist. Er

had nl. moeten staan o.a. 'anno domini', want er stond nog een jaartal achter. Helaas werd dit door de organisatoren verzuimd, maar wie het zag, is toch goed gereden. Van Zoeterwoude door de polders langs Benthuisen naar Zoetermeer, waar mejuffrouw Wiegel de strafpunten uitdeelde. Na een zeer gemakkelijke route door Zoetermeer, dank zij een op het laatste moment aangebrachte wijziging door de burgervader aldaar, ging het op foto's verder naar Berkel-Rodenrijs. Stel U voor een foto van een ophaalbrug, waar U over moet, terwijl er op het betreffende traject 36 van die ophaalbruggen zijn, die erg op elkaar lijken. Hierbij kregen de even startnummers nog een andere foto dan de oneven startnummers, zonder dat men dit wist.

Tenslotte reed hier alles goed of fout uit drie richtingen op een kruispunt af, waar mevrouw Steiner en de heren Van Loon en Mathlener links en rechts strafpunten uitdeelde. Weer via de foto van een ophaalbrug kwam de romantisch gelegen molen van de Oude Leede in zicht, waar de heer Bode als hereboer zetelde bij de controle. Verder was het zeer gemakkelijk via de schutsluis in Pijnacker naar Nootdorp.

's Avonds om 8 uur waren alle deelnemers in Houtrust. Toen wij het paviljoen huurden - reeds maanden tevoren - rekenden wij niet op zo'n toeloop. Het was als haringen in een ton. Hier werd een door Caltex aangeboden film over Frankrijk vertoond, de uitslag bekendgemaakt en een verkeersquiz gehouden.

1 De TNO-wisselbeker viel ten deel aan de heer Ir. Y. Boxma (slechts 5 strafpunten!). Overigens ging niemand met lege handen naar huis. De verkeersquiz ging tussen de winnaars, de heer Boxma en kaartlezer en het winnend damesequipe, de dames Hoeting en Van Lennep (41 strafpunten). Hoewel de heren steeds meer wisten te beantwoorden, werden beide teams beloond met een kistje tomaten.

Om 10.30 uur eindigde dit evenement, zij dat een flinke groep nog naar Scheveningen trok om aldaar het verdriet over behaalde strafpunten te vergeten. De redactie heeft mij gevraagd iets te zeggen over het al of niet slagen van deze puzzelrit. Als mede-organisator is dit een riskante opdracht. Te oordelen naar de stemming en de opmerkingen van vele deelnemers meen ik echter te mogen zeggen, dat het geheel in de smaak is gevallen. Hieraan dient echter te worden toegevoegd, dat de organisatoren ook weer wat geleerd hebben en een eventuele volgende maal zeker één en ander zullen verbeteren.

Rest mij nogmaals alle deelnemers te bedanken

1. Vóór de start, bij de Houtrusthallen in Den Haag

2. Ergens in de weilanden bij Nootdorp was de finish!

voor de sportieve wijze waarop zij zonder uitzondering de rit hebben verreden en de controleurs voor hun onmisbare hulp. Nu was het niet zo erg, maar het had ook kunnen regenen!

Een speciaal woord van dank aan de inmiddels uit ons midden vertrokken heer Driessen, die met taaie vasthoudendheid burgervaders en politie-autoriteiten heeft bepraat en in vele gevallen hun bezwaren in de kiem wist te smoren.

A. A. STEINER

Alle deelnemers aan de TNO-Puzzelrit zullen binnen enkele dagen een overzicht ontvangen van de behaalde strafpunten.

Winnaar van de poedelprijs was de heer J. A. C. Jansen, assistent bij de Medisch Fysische Afdeling van de Gezondheidsorganisatie TNO

FOTOVARIA

Vervolg op het artikel 'De flitslamp' in TNO-Contact van mei 1959

In het voorgaande artikel werden de vele moeilijkheden gememoreerd, die een belemmering vormden voor een massaal gebruik van flitslampen. Wij hebben gezien dat tot voor enkele jaren het feit dat de in gebruik zijnde fototoestellen niet voorzien waren van gesynchroniseerde flitsaansluitingen evenals de hoge prijs per lampje het gebruik zeer beperkte. Dergelijke omstandigheden dwingen echter tot vindingrijkheid. De grote flitslamp met de voortreffelijke hoeveelheid 'zon'-licht van een half miljoen lumen was reeds gereduceerd tot de kleine Photoflux.

In juli 1955 slaagde Philips erin het flitslampje sterk te vereenvoudigen met behoud van alle reeds bestaande voordelen. De oorspronkelijke huls van het lampje verviel geheel, waardoor de prijs tot de helft kon worden teruggebracht. De nu voor algemeen gebruik beschikbare hulsloze 8 F1 kost nog slechts vijftientig cent. Deze prijsverlaging, gevoegd bij het feit dat steeds meer camera's voorzien van een gesynchroniseerde flitsaansluiting in gebruik werden genomen, deed het verbruik van flitslampjes enorm stijgen. In de gehele wereld flitsen nu de lampjes op. Zij verrichten hun taak bij het vastleggen van beelden van de grote gebeurtenissen in de wereld, maar hebben ook een taak in de flitscamera van de moeder die gelukkige momenten beleeft bij het fotograferen van haar baby en ontelbare gelukkige momenten in de daarna komende jaren. Zij helpen de vakman en de amateur, want flitsen is niet moeilijk meer.

Met de moderne flitscamera's, waarvan er thans in Nederland ca. 950.000 in gebruik zijn, is het maken van flitsfoto's even gemakkelijk als het fotograferen in zonlicht.

Flitsfoto's completeren onze fotoalbums met de waardevolste visuele herinneringen omdat ze meestal in huis gemaakt zijn, de plaats waar wij de meeste en belangrijkste familiegebeurtenissen uit ons leven beleven.

Tenslotte mag nog worden gewezen op het nut van het gebruik van de flitslampjes bij het maken van opnamen buitenshuis. Hoe vaak komt het niet voor dat een bepaald object dat wij graag op de film vastleggen, niet wordt gefotografeerd omdat bepaalde onderdelen zo zijn overschaduw'd dat het resultaat slecht zou zijn. In zo'n geval biedt de flitslamp uitkomst. Deze extra lichtbron kan dan dienen om de donkere gedeelten in het object op te lichten.

De kleine extra moeite die U moet doen om uw lampjes en flitsapparaat mee te nemen, wordt beloond door meer betere foto's. Een kleine waarschuwing is hier nog wel op zijn plaats. Het komt voor dat flitslampjes na ontsteking niet opbranden. In het algemeen zijn hiervoor twee oorzaken aan te wijzen namelijk:

1. de lamp deugt niet;
2. de batterij in het flitsapparaat is opgebruikt.

Deze mogelijkheden kunnen worden voorkomen indien U zich er steeds van overtuigt dat binnen in het lampje een blauwe punt zichtbaar is (zodra U een rose punt ziet, kunt U hem gratis bij uw handelaar omwisselen) en voorts door steeds te controleren of de batterij in het flitsapparaat nog voldoende energie geeft (d.m.v. controlelampje). Batterijen van gehoortoestellen (22½ volt) zijn de meest gebruikte, deze behouden gedurende 1½ à 2 jaar voldoende energie bij normaal gebruik.

De 'Koningskade' een dagje uit

Op school begon zo'n dag voor mij met een beklemmend gevoel in de maagstreek. Ik hilde de familie tot wanhoop wanneer een strik niet te vinden was, omdat ik de bus in gedachten al zag wegrijden zonder mij. Even moest ik hieraan denken toen manlief zijn dagelijkse routine van te laat opstaan niet wilde prijsgeven en al scherende mij om tien voor acht om een tweede kopje thee vroeg. Zoiets brengt me wel niet meer voor de drempel van een psychiater, maar een beetje zag ik de bussen toch nog wegrijden. Tot Nijmegen heb ik niet veel gezien, ik hoefde geen kaart te lezen en op ANWB-palen te letten en heb knus met een levensechte professor over uiteenlopende niet-toegepast-natuurwetenschappelijke onderwerpen zitten redekavelen onder het genot van een beker-tje zwarte koffie. In Nijmegen werd het wat lawaaiig; een fabriek vind ik altijd het mooist wanneer er niet geproduceerd wordt, maar dat zal wel niet stroken met de algemene opvatting en ze zijn er natuurlijk niet voor het mooi. Maar van een stilstaande machine gaat zo'n heerlijke rust uit. Desondanks heb ik getracht het proces van koe tot de befaamde vader-en-zoon-laars op de voet te volgen. Om zoiets echter goed te doen zou je alleen al om het te kunnen verstaan op de rug van een rondleider moeten klimmen en als ik had geweten, dat ik er een verslagje over moest gaan schrijven, had ik dat misschien ook wel gedaan. Helaas heb ik het nu met flarden moeten doen en de voornaamste bijgebleven indrukken zijn die van een onvoorzichtig mannetje met een mond vol spijkers, en de 'lekkere' lucht van leer en lijm die er hing.

Speeltuinen zijn dingen die veroverd moeten worden. Alleen haal je het niet in je hoofd om er een voet in te zetten, maar als je uit een bus komt vallen met een hele volksverhuizing is geen draaiende ton te simpel om hem te proberen. Het was heerlijk! Na het afvloeien van alle overvloedige energie was het bezadigd genieten in het Openluchtmuseum. Ruim baan werd gemaakt voor de lens- en sluiterridders, die hier hun hart konden ophalen. Jammer dat de hier toegemeten tijd wat beperkt was; uren zou ik hier kunnen dwalen.

De lokroep van de vogels en de lege maag waren echter sterker en via de foutloos opgegeven route van het programmablad en het ('nou hét') aperitiefje, kwamen we te zitten achter gedekte tafels, waar ik geen woorden voor kan vinden. Ik ben er nog vól van!

Het heeft alles wat hierna kwam vervaagd en ik kwam pas weer een beetje tot mezelf, toen ik om een uur of elf tegen een totaal verkleumde man aantuimelde. Hij had er van tien uur af gestaan, want 's avonds is hij een man van de klok.

Het was een plezierige dag!

Wat flauw....

b is pittiger

Zuur!

Bitter.... nee toch niet

Dat is zoet!

U hebt wellicht al begrepen dat het ging om een zaak waarover niet te twisten valt, zoals een uitdrukking zegt, namelijk de smaak.

Niet dat er op het Hoofdkantoor TNO wél over smaak getwist wordt. Want daar, aan de Koningskade, kon men laatst al die kreten vernemen. Ze werden op gedempte toon uitgesproken, omdat het een soort enquête betrof, enquêteur was de heer A. A. Steiner, die als leider van de Afdeling Plantenteelt zonder Aarde TNO de mensen voor een andere puzzel zette dan hij gewoonlijk doet. Ergens in het gebouw hadden hij en zijn mensen op een tafeltje een aantal grote flessen uitgesteld, gevuld met uitgeperste tomaten. De ene groep flessen bevatte het sap van tomaten die op grint waren gekweekt, de andere groep het sap van traditioneel gekweekte tomaten. Beide groepen waren van dezelfde soort, een beetje onsympathiek Money-makers geheten.

'Het gaat er alleen om een beetje inzicht te krijgen in de smaak van de mensen', verklaarde de heer Steiner. 'Verleden jaar hebben we een dergelijk onderzoek gedaan met de Kromkamp, en het is verrassend dat de resultaten van dit jaar geheel niet overeenstemmen met die van verleden jaar'. 'Hoe weet U nu of U voldoende mensen in het onderzoek betreft?' was onze vraag, gedachtig aan de omstandigheid dat er bij TNO een Afdeling Bewerking Waarnemingsuitkomsten bestaat. 'Och, dat aantal is in dit geval niet zo belangrijk, het gaat er alleen maar om enig inzicht te krijgen voor onze interne rapporten'. Wij zijn er getuige van geweest dat vrijwel iedereen van het hoofdkantoor zijn best deed een antwoord te geven. Het werd in een groot boek vastgelegd. Na afloop kreeg men een chocolaatje om de smaak weg te werken(!).

Had de heer Beek toch gelijk toen hij zei niet van tomaten maar wel van chocolaatjes te houden?

De stille verzameling

Meestal schijnt het leven alleen maar snel te verglijden naar het verleden. Ons eigen leven is onvergelijklijk veel sneller geworden dan het vroeger was. Maar als resultaat beleven wij niet zozeer, dat wij méér kunnen doen, méér kunnen genieten; alleen: het gaat sneller ... voorbij.

Toch is er altoos in ons - en het is in ons gebleven ondanks het opvoeren der snelheden: - dat wonderlijke vermogen, en ons misschien nòg wonderbaarlijker verlangen, indrukken vast te houden. Onze geest bewaart lange tijd vele beelden van wat verleden werd: mensen en dingen, gebeurtenissen en ervaringen, felle daden en diepgezwegen eenzaamheden.

Zo vormt zich in ons naarmate wij ouder worden een verzameling van beelden en beeldreksen, aan ons bestaan ontleend. Toch heeft die verzameling een eigen leven; wij kunnen er niets aan toevoegen, wat wij niet zó hebben beleefd - wij kunnen er niets uit verwijderen, wat wij heel graag niet of anders hadden onthouden. Wij kunnen veel verdriet hebben van onze stille verzameling, zowel om wat er wèl als om wat er niet in opgenomen is.

Maar de stille verzameling is ook een bron van eindeloos veel en bodemloos diep geluk. Want zij bewaart ook veel herinnering aan ontvangen zegen. Zegening in mensen en in dieren die wij mochten ontmoeten, in goedheid en schoonheid die wij mochten ervaren en mochten aanschouwen, misschien zelfs in goed werk dat ons gegeven was te volbrengen.

En onze stille verzameling is niet voltooid, zolang nog ons leven voortgaat. Wij zijn al rijker geworden, als wij haar nog slechts hebben ontdekt. Maar onze verzameling kan ons nog veel gelukkiger maken: door er aan te werken. Door in het heden niet achteloos voorbij te gaan aan goedheid die zich aan ons geven en schoonheid die zich aan ons openbaren wil. Door telkens weer te zoeken en levendig te houden de beelden van wat ons in het verleden werkelijk gelukkig heeft gemaakt. Want onze stille verzameling kent de vergankelijkheid niet; in haar is ook de Dood overwonnen. In mijn stille verzameling zingt Moeder in het schemeruur haar lied. De Liefste, welvertrouwd, neemt haar centrale plaats in. Met argeloze genegenheid ziet het Kind naar mij op. Als vanouds zijn daar de Vrienden: geen

Herinnert U zich nog dat in TNO-Contact indertijd een foto heeft gestaan waarvan de linker helft een vrouw met een kind op de arm voorstelde en de rechterhelft alleen maar een zwart vlak? Er boven stond, links: 'What you see' en rechts: 'What a blind man sees'. De foto werd geplaatst om de aandacht te vestigen op het bestaan van veiligheidsbrillen voor bepaalde arbeid.

Onlangs kwamen de foto's in onze handen die wij hierbij afdrukken: de Shahinshah en H. M. de Koningin droegen tijdens hun bezoek aan de Koninklijke Shell laboratoria te Amsterdam ook veiligheidsbrillen. We geven toe dat de logica zwak is, maar wagen - nog een keer - de opmerking: Ook U moet op uw ogen passen als de arbeid daar aanleiding toe geeft.

---

ontbreekt. Met blijdschap begroet ik mijn lief, klein Dier; hij is weer jong, glanzend is zijn vel.

Ik ben innig dankbaar voor mijn stille verzameling. Maar zij is nog niet af. Ik blijf met zorg er aan werken, zolang het dag is. Q

Puzzelhoekje

De laddertop werd ditmaal met 1039 punten bereikt door mej. G. Schoon met als prijs een jaarabonnement op het blad 'Doe het zelf' of het Puzzelboek.

De f 10,- in de directe klasse ging bij loting naar de heer J. L. J. Lamers. De grootste uitkomst van puzzel nr. 33 was onder de gegeven voorwaarden 98538885.

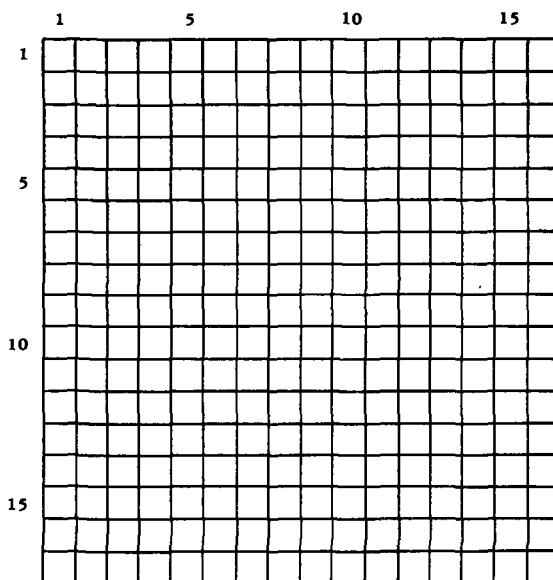
De top van de ladder ziet er nu als volgt uit:

1. Njo Hong Han	1024 punten
2. Mevrouw Schreuder	995 punten
3. Mej. J. Groenendijk	965 punten
4. Mevrouw H. H. van Veen-Muller	920 punten
5. J. C. Holierhoek	920 punten

Puzzel nr. 34

Horizontaal

1. onderzoek - nationaliteit - verzamelplaats - grond bij een huis
2. smidswerktuig - jongensnaam - streven
3. stap - vloeistof - transportmiddel - lengtemaat - kans
4. het zij zo - bijwoord - wagen - Ind. winkel
5. deel van werelddeel (afk.) - waterdier - verfrissing - grondsoort - eer
6. plaats in Gelderland - en andere - pers. voornaamwoord - bijwoord - of (geen Ned.) - groep zangers - water in Friesland
7. bekend natuur- en scheikundige - huid - niet één - goedzak
8. parvenu - voegwoord - boom - bodemdier (spreektaal) - telwoord
9. egoïsme - soort onderwijs in de tuinbouw (afk.) - reinigingsmiddel - landschap
10. klinker - wond (oude spelling) - bolgewas (mvd) - automerk - grondsoort
11. werken - iemand alles vragen - bijprodukt van graan
12. omsingeling - voorzetsel - lengtemaat - stuk land
13. Jav. suikerpalm - landbouwwerktuig - voornaam van filmster - zich toeëigenen
14. hoge militaire rang - spaanse uitroep
15. ik - voeging van eten - deel van de dag (afk.) - zeeliedenuitroep - ons inziens (afk.) - lied
16. deel van kiemplant - plaats - tussen - plaats in België

Verticaal

1. bloem - oosters land - plaats in N.-Brabant
2. plaats in N.-Brabant - diës - ik
3. voorzetsel - Eng. telwoord - luchtbestanddeel - deel van het oor - rivier in Rusland
4. harde rubberstof - vervoermiddel (meerv.) - van de (tweede naamval)
5. hevig - verbrandingsprodukt - N.V. (geen Ned.) - batterij - oude oppervlaktemaat
6. stand - rijp - heren (aanhef) - voorzetsel - bevel - voorzetsel
7. lengtemaat - stad in Duitsland - steun - uitheemse plant
8. rijksdienst (afk.) - onderzoekinstelling (afk.) - nakomeling - in verband met (afk.) - titel - zangnoot
9. niet glad - organische scheik. verbinding - plaats in N.O.-Polder - meisjesnaam
10. bakkerswerktuig - waterstand (afk.) - vochtig - telwoord
11. azijn - waakzame ogen - op welke wijze
12. plaats uit puzzelrit rno - muziekstuk - houding
13. voorzetsel - op welke wijze - doctor in de medicijnen (afk.) - kunststof
14. vervoeging van tellen - vat - kleine paling - meisjesnaam
15. eenheid van arbeid - plaats in N.-Brabant - hij heeft het gezien (Lat. afk.) - familielid
16. muzikant - klinker - zangvogeltje - man - plaats in Drente
17. medeklinker - medeklinker - projectiel - streek in Oostenrijk - ontkenning